[1964] 7 ఎస్ సి ఆర్ 564

1964, ఏప్రిల్,1

దేవ్ జీ @ దేవిజీ శివాజీ

v.

మగన్ లాల్ ఆర్.ఆత్రన్న & ఇతరులు

[ఎ. కె. సర్కార్, రఘుబర్ దయాళ్ మరియు జె. ఆర్. ముధోల్కర్, జె.జె.]

సంస్థ భాగస్వామికి భాగస్వామ్యం-ఉప లీజు మంజూరు-సంస్థకు కట్టుబడే ఉద్దేశం లేదు-సంస్థలోని ఇతర భాగస్వాములు బాధ్యత వహించవచ్చా -భారత భాగస్వామ్య చట్టం, 1932, పుట 22.

57,000/- మొత్తాన్ని రికవరీ చేయాలని పిటిషనర్ ప్రతివాదులపై దావా వేశారు. పిటిషనర్ ఒక నిర్దిష్ట బొగ్గు గనులపై శాశ్వత లీజు హక్కులను కలిగి ఉన్నాడు. 1949 జనవరి 31 న పిటిషనర్ ప్రతివాది నెం.4 కు 5 సంవత్సరాల కాలానికి బొగ్గు గనుల ఉప లీజును మంజూరు చేశారు. ప్రతివాది నెం.4 తో కలిసి ఈ ముగ్గురు వ్యక్తులు సౌరాష్ట్ర కోల్ కన్సర్న్ అనే భాగస్వామ్య సంస్థను ఏర్పాటు చేశారని, దీనిని ప్రతివాది నెం.5 గా దావాలో చేర్చారని పేర్కొంటూ ఆయన ప్రతివాదులుగా 1, 2, 5 మందిని చేర్చారు. పిటిషనర్ కేసు ఏమిటంటే, భాగస్వామ్య సంస్థకు ప్రతివాది నెం.4, అందువల్ల. ప్రతివాదులందరూ ఈ దావాకు బాధ్యత వహిస్తారు. ప్రతివాదులు 1 మరియు 2 పిటిషనర్ వాదనను పూర్తిగా ఖండించారు. ప్రతివాది నెం.4 ఇతర ప్రతివాదుల తరఫున కాకుండా తన వ్యక్తిగత హోదాలో సబ్ లీజు తీసుకున్నారని వారు పేర్కొన్నారు. ప్రతివాదులు 4 మరియు 5 వై:హో తండ్రీకొడుకులు, భాగస్వామ్య సంస్థ తరఫున ప్రతివాది నెం.4 ద్వారా లీజు పొందారని పిటిషనర్ కేసును అంగీకరించారు. ప్రతివాదులందరికీ వ్యతిరేకంగా ట్రయల్ కోర్టు డిక్రీ జారీ చేసింది. అప్పీలుపై హైకోర్టు 1 నుంచి 3 మంది ప్రతివాదులకు వ్యతిరేకంగా డిక్రీని కొట్టివేసింది, అయితే ప్రతివాదులు 4 మరియు 5 లకు వ్యతిరేకంగా దీనిని ధృవీకరించింది.

భారత భాగస్వామ్య చట్టంలోని సెక్షన్ 22 ప్రకారం ఒక సంస్థను ఒక చట్టం ద్వారా కట్టడి చేయడానికి లేదా సంస్థ తరఫున అమలు చేసిన సాధనం భాగస్వామిగా ఉండటానికి, ఈ చట్టం చేయాలి లేదా సంస్థ పేరు మీద లేదా సంస్థను బంధించే ఉద్దేశాన్ని వ్యక్తపరిచే లేదా సూచించే మరేదైనా విధంగా అమలు చేయాలి. సంస్థ పేరుతో సబ్ లీజు అమలు చేయలేదు. ఈ కేసులో వాస్తవాల ఆధారంగా సబ్ లీజు పొందడంలో ఇలా తేల్చారు. ఆ లావాదేవీ ద్వారా సంస్థను కట్టడి చేయాలనే ఉద్దేశం అందులోని పక్షాలకు లేదు, అందువల్ల డిక్రీ ప్రతివాదులు 4 మరియు 5 లకు మాత్రమే పరిమితం చేయాలి.

కర్మాయ్ అబ్దుల్లా అల్లారాకియా వర్సెస్ వోరా కరీంజీ జీవన్ జీ, ఐ.ఎల్.ఆర్ 39 బోమ్.261. గౌత్ వైట్ వర్సెస్ డక్ వర్త్. (1810) 12 తూర్పు 421. మధుర నాథ్ చౌదరి వర్సెస్ శ్రీజ్యుక్త బగేశ్వరి రాణి, 46 సి.ఎల్.జె. పందిరి వీరన్న వర్సెస్ గ్రంధి వీరభద్రస్వామి. ఐ.ఎల్.ఆర్ 41 మ్యాడ్ 427. లక్ష్మణశంకర్ వర్సెస్ మోతీరాణి విష్ణువర్ధన్, 6 బి.ఎల్.ఆర్.1106, గోర్ధందాస్ చౌతాలాల్ సేఠ్ వర్సెస్ మహంత్ శ్రీ రఘుబర్దాసి గంగారాంజీ. 3-ఎల్ బి.ఎల్.ఆర్. 1137, విశిష్టమైనది.

సివిల్ అప్పీలేట్ పరిధి: సివిల్ అప్పీల్ నెంబరు 46 ఆఫ్ 1961. జూలై 17 నాటి తీర్పు, డిక్రీ నుంచి అప్పీల్. పాట్నా హైకోర్టు 1952 ఒరిజినల్ డిక్రీ నెంబరు 162 నుండి అప్పీల్ లో 1958.

పిటిషనర్ తరఫున సర్జూ ప్రసాద్, డి.ఎన్.ముఖర్జీ.

ఆర్.సి.ప్రసాద్, ప్రతివాదులకు 1-3.

ఏప్రిల్ 1, 1964. కోర్టు తీర్పును 1964 లో వెలువరించింది.

ముధోల్కర్, జె.- ఇది పాట్నా హైకోర్టు ఇచ్చిన సర్టిఫికేట్ వి సంస్థ యొక్క ఆర్టికల్ 133 (ఎల్) (ఎ) కింద ఇచ్చిన అప్పీలు, మరియు ప్రతివాదులు రూ. 57,000/- మొత్తాన్ని రికవరీ చేయడానికి ప్రతివాదులపై దావా వేయడం ద్వారా ఇది ఉత్పన్నమవుతుంది.

పిటిషనర్ జల్గోరా గోవింద్ పూర్ కాలరీ అని పిలువబడే బొగ్గుగనిపై శాశ్వత లీజు-హోల్డ్ హక్కులను కలిగి ఉన్నాడు మరియు కొంతకాలం స్వయంగా బొగ్గుగనిలో పనిచేశాడు. 1949 జనవరి 31 న ప్రతివాది నెం.4 కు ఐదేళ్ల కాలానికి బొగ్గుగని సబ్ లీజు మంజూరు చేశారు. ఆ సమయంలో, 2803 టన్నుల స్లాక్ మరియు శిథిలమైన బొగ్గు బొగ్గు బొగ్గు బొగ్గులో ఉంది, మరియు ప్రతివాది నెం.4 అమలు చేసిన ప్రత్యేక ఒప్పందం ప్రకారం, దానిని విక్రయించిన తరువాత అతను ఈ బొగ్గుకు టన్నుకు రూ.ఐఒ/- చొప్పున చెల్లించాల్సి ఉంటుంది. ఈ బొగ్గును ప్రతివాది నెం.4 విక్రయించారని, అయితే దాని ధర రూ.28,030 చెల్లించలేదని పిటిషనర్ పేర్కొన్నారు. బొగ్గు గనుల నుంచి వెలికి తీసిన బొగ్గుకు సంబంధించి ప్రతివాదుల నుంచి రాయల్టీ, కమీషన్ చెల్లించాల్సి ఉందని, 1949 ఫిబ్రవరి 17 న తన నుంచి తీసుకున్న రుణం కారణంగా రూ.1.355/8/3 చెల్లించాల్సి ఉందని తెలిపారు. మొత్తం క్లెయిమ్ విలువ రూ.57,000/-గా నిర్ణయించారు. ప్రతివాది నెం.4 తో కలిసి ఈ ముగ్గురు వ్యక్తులు సౌరాష్ట్ర కోల్ కన్సర్న్ అనే భాగస్వామ్య సంస్థను ఏర్పాటు చేశారని, ఈ దావాలో ప్రతివాది నెం.5 గా చేరారని, ఇప్పుడు మా ముందు ప్రతివాది నెం.3 గా ఉన్నారని పేర్కొంటూ ఆయన ప్రతివాదులుగా 1, 2, 5 మందిని చేర్చారు. ప్రతివాది నెం.4 భాగస్వామ్య సంస్థకు బినామీ అని, అందువల్ల ప్రతివాదులందరూ క్లెయిమ్ కు బాధ్యత వహిస్తారని పిటిషనర్ కేసు.

భాగస్వామ్య సంస్థ తరఫున ప్రతివాది నెం.4 ద్వారా లీజు పొందారన్న పిటిషనర్ వాదనను తండ్రీకొడుకులు 4 మరియు 5 ప్రతివాదులు అంగీకరించారు, అయితే వారి వాదన ఏమిటంటే, వారు నవంబర్ 1, 1950 న పిటిషనర్ కు తమ లీజు-హోల్డ్ వడ్డీని సరెండర్ చేశారు, దీనిని అతను అంగీకరించాడు, అందువల్ల నవంబర్ 1 తరువాత కాలానికి వారి నుండి రాయల్టీ మరియు కమీషన్ కు సంబంధించి క్లెయిమ్ పొందడానికి అతను అర్హుడు కాదు. 1950. ఒప్పందం జరిగిన సమయంలో బొగ్గు గనుల్లో ఉన్న బొగ్గును వాస్తవానికి తూకం వేయలేదని, 2803 టన్నుల బొగ్గును స్థూల అంచనాగా మాత్రమే లెక్కించారని వారు పేర్కొన్నారు. వారు లీజు సరెండర్ చేసిన రోజున 2803 టన్నులకు పైగా స్లాక్, శిథిలాలు, అలాగే సాఫ్ట్ కోక్ నిల్వలు ఉన్నాయని, సబ్ లీజు మంజూరు చేసే సమయంలో పిటిషనర్ వదిలివెళ్లిన స్టాక్ కూడా ఉందని, వాటిని విక్రయించలేమని, నవంబర్లో పిటిషనర్ బొగ్గుగనిలో ఉన్న మొత్తం స్టాక్ను స్వాధీనం చేసుకున్నారని వారు పేర్కొన్నారు. 1950, బకాయిలకు సర్దుబాటు చేస్తానని హామీ ఇచ్చిన తరువాత. అందువల్ల 2803 టన్నుల బొగ్గు ధర చెల్లించాల్సిన బాధ్యతను వారు వదులుకున్నారు. అతను ఆరోపించినట్లుగా పిటిషనర్ నుండి రుణం తీసుకోలేదని వారు ఖండించారు.

ప్రతివాది నెం.3 తరఫున ప్రత్యేక లిఖితపూర్వక వాంగ్మూలం దాఖలు కాలేదు, కానీ ట్రయల్ కోర్టులో ప్రతివాదులు 1 & 2, పిటిషనర్ వాదనను పూర్తిగా ఖండించారు. ప్రతివాది నెం.4 ఇతర ప్రతివాదుల తరఫున కాకుండా తన వ్యక్తిగత హోదాలో సబ్ లీజ్ తీసుకున్నారని వారు పేర్కొన్నారు. తమకు, పిటిషనర్ కు మధ్య ఎలాంటి ప్రైవేట్ కాంట్రాక్ట్ లేదని, అందువల్ల అలా జరిగిందని వారు పేర్కొన్నారు. వారికి వ్యతిరేకంగా డిక్రీ విధించే హక్కు అతనికి లేదు. వారి ప్రకారం వాస్తవ వాస్తవాలు ఏమిటంటే, ప్రతిస్పందకుడు నెం.4 అప్పీలుదారు నుండి ఆస్తి యొక్క ఉప లీజును తీసుకొని, దాని నిర్వహణ ఏజెన్సీని సౌరాష్ట్ర కోల్ కన్సర్న్ కు ఇచ్చాడు, దీనిలో మొదటి ప్రతిస్పందకుడు ఫైనాన్సింగ్ భాగస్వామి మరియు రెండవ ప్రతిస్పందకుడు వర్కింగ్ పార్టనర్. ఈ ఆందోళన పిటిషనర్ యొక్క సబ్-లీజుదారుగా ఎప్పుడూ లేదని వారు అంటున్నారు. పిటిషనర్ 4 వ ప్రతివాదికి విక్రయించినట్లు ఆరోపణలు ఎదుర్కొంటున్న బొగ్గు నిల్వలతో తమకు ఎలాంటి సంబంధం లేదని వారు ఖండించారు.

రుణానికి సంబంధించి పిటిషనర్ వాదనను ట్రయల్ కోర్టు తోసిపుచ్చింది, అయితే ప్రతివాదులందరికీ బొగ్గు ధర

మరియు దానిపై కమీషన్ కింద రూ.28.030/- క్లెయిమ్ ను తీర్పునిచ్చింది. సబ్ లీజు కారణంగా పిటిషనర్ కు చెల్లించాల్సిన రాయల్టీ, కమీషన్ ఖచ్చితమైన మొత్తాన్ని నిర్ధారించడానికి ప్రాథమిక డిక్రీని ఆమోదించింది. ఈ పద్దు కింద కనీస మొత్తం రూ.26,000/-గా ఉంటుందని ట్రయల్ కోర్టు తెలిపింది. ప్రతివాదులు 1 నుంచి 3 మంది హైకోర్టుకు అప్పీలు చేసుకోవడానికి మొగ్గు చూపగా, హైకోర్టు దానిని అంగీకరించింది. అందువల్ల, ట్రయల్ కోర్టు యొక్క డిక్రీ ప్రతివాదులు 4 & 5 కు వ్యతిరేకంగా మాత్రమే ఉంటుంది, కానీ ప్రతివాదులు 1 నుండి 3 కు వ్యతిరేకంగా కొట్టివేయబడింది.

సబ్ లీజును ప్రతివాది నెం.4 మాత్రమే తీసుకున్నారని కింది రెండు న్యాయస్థానాలు ఏకకాలంలో నిర్ధారించిన దృష్ట్యా, అప్పీలుకు మద్దతుగా శ్రీ సర్జ్యూ ప్రసాద్ లేవనెత్తిన ఏకైక అంశం ఏమిటంటే, ప్రతివాది నెం.4 సౌరాష్ట్ర కోల్ కన్సర్న్ లో భాగస్వామి కావడం వల్ల, సంస్థ యొక్క భాగస్వాములందరూ లీజు కింద బాధ్యత వహిస్తారు. 1 నుంచి 3 మంది ప్రతివాదుల ప్రకారం కూడా సబ్ లీజు అమలు చేసిన వెంటనే బొగ్గు గనులు తమ ఆధీనంలోకి వచ్చాయని, లీజు పొందక ముందే భాగస్వామ్యం ఉనికిలోకి వచ్చిందని ఈ కోర్టు అంచనా వేయాలని ఆయన కోరారు. అయితే, కింది కోర్టుల్లో పిటిషనర్ విషయంలో ఎప్పుడూ ఇలా జరగలేదు. ప్రతివాదులందరి తరపున ప్రతివాది నెం.4 లీజు తీసుకున్నారని మాత్రమే ఆయన ముందుకు తెచ్చారు. మరో మాటలో చెప్పాలంటే, ప్రతివాది నెం.4 భాగస్వామ్య సంస్థకు బినామీ అని అతని కేసు. ఈ కేసునే ప్రతివాదులు కలవాల్సి వచ్చిందని, 1964 లో ఇచ్చిన తీర్పులో పిటిషనర్ ఈ దశలో పూర్తిగా కొత్త కేసును తెరపైకి తేవడానికి అనుమతించడం సరికాదన్నారు. ఇది కాకుండా, భారత భాగస్వామ్య చట్టం, 1932 లోని సెక్షన్ 22, ఒక సంస్థను సంస్థ తరపున భాగస్వామి అమలు చేసే ఒక చర్య లేదా సాధనం ద్వారా బంధించడానికి ఆ చర్య చేయాలి లేదా సంస్థ పేరు మీద లేదా సంస్థను బంధించే ఉద్దేశాన్ని వ్యక్తపరిచే లేదా సూచించే మరే ఇతర పద్ధతిలోనైనా అమలు చేయాలి. సంస్థ పేరు మీద సబ్ లీజు అమలు చేయలేదని, లీజు పొందడంలో ప్రతివాది నెం.4 సంస్థ తరపున వ్యవహరించలేదని కోర్టులు గుర్తించాయి. దీని అర్థం ఏమిటంటే, సబ్-లీజును పొందడంలో, పార్టీలు "ఆ లావాదేవీ ద్వారా సంస్థను బంధించాలనే ఉద్దేశం లేదు.

తన వాదనకు మద్దతుగా, శ్రీ సర్జ్యూ ప్రసాద్ కర్మాలి అబ్దుల్లా అల్/అరకియా వర్సెస్ వోరా కరింజీ జీవన్జీ మరియు ఇతరుల విషయంలో ఈ నిర్ణయాన్ని బలంగా విశ్వసించారు. హుండీని సంస్థ పేరు మీద డ్రా చేయనప్పటికీ భాగస్వాముల్లో ఒకరు గీసిన హుండీకి ఇద్దరు భాగస్వాముల్లో ఒకరు బాధ్యత వహిస్తారా అనే ప్రశ్న పరిశీలనకు వచ్చింది. గౌవైట్ లో తీసుకున్న నిర్ణయాన్ని అనుసరించి ప్రివీ కౌన్సిల్ వి. డక్ వర్త్ మరొకరి అభిప్రాయం. హుండీ సంస్థ తరపున ఉండదని భావించినప్పటికీ భాగస్వామి బాధ్యత వహించాల్సి ఉంటుంది. అయితే, ఆ నిర్ణయం పిటిషనర్ కు సహాయపడదు, ఎందుకంటే హుండీని డ్రా చేసిన లావాదేవీ, భాగస్వామ్య లావాదేవీ అయినప్పటికీ, మా ముందు ఉన్న కేసులో, లావాదేవీ, అంటే సబ్ లీజు తీసుకోవడం, చుట్టుపక్కల పరిస్థితుల నుండి అధికారం ఉనికిని నిర్ధారించడానికి అనుమతించబడలేదని కనుగొనబడింది. అందువల్ల ఈ కేసు పిటిషనర్ కు ఏ మాత్రం ఉపయోగపడదు. తర్వాతి కేసు లక్ష్మీ శంకర్ దేవశంకర్ వర్సెస్ మోతీరామ్ విష్ణురామ్ మొదలైన వారిపై ఆధారపడింది. అక్కడ, సంస్థ పేరు మీద ఒక భాగస్వామి తీసుకున్న డబ్బును సహ భాగస్వాముల అధికారం లేకుండా సంస్థ యొక్క రుణాలను చెల్లించడానికి వర్తింపజేసినప్పుడు, రుణదాత తాను అలా వర్తించినట్లు చూపించగల మొత్తాన్ని సంస్థ తిరిగి చెల్లించడానికి ఈక్విటీలో అర్హత కలిగి ఉంటాడు మరియు అదే నియమం ఏదైనా చట్టబద్ధమైన ప్రయోజనాల కోసం అప్పు తీసుకున్న మరియు వర్తించే డబ్బుకు వర్తిస్తుంది. ఆ సంస్థ.. ఈ కేసు ప్రస్తుత కేసును ఎలా ముందుకు తీసుకెళ్తుందో అర్థం చేసుకోవడం కష్టం, ఎందుకంటే ఇక్కడ, సంస్థ పేరు మీద సబ్ లీజు పొందలేదు. చివరి కేసు గోర్ధందాస్ చియోతాలాల్ సేథ్ వర్సెస్ మహంత్ ష్ట్ర, రఘువీర్దాస్జీ గంగారాంజీ సంస్థ నడుపుతున్న కర్మాగారం ప్రయోజనాల కోసం మేనేజింగ్ పార్టనర్ కుదుర్చుకున్న అప్పులకు సంస్థ కట్టుబడి ఉందని మరోసారి రుజువైంది. భాగస్వామ్య వ్యాపార ప్రయోజనం కోసం మేనేజింగ్ పార్టనర్ ద్వారా లావాదేవీ నమోదు చేయబడింది కాబట్టి భాగస్వాములందరూ బాధ్యత వహించాల్సి ఉంటుంది. ఈ కేసు పైన పేర్కొన్న కేసును పోలి ఉంటుంది మరియు అందువల్ల, అప్పీలుదారుకు ఎటువంటి

సహాయం ఉండదు.

రామ్ కింకర్ బెనర్జీ, ఇతరులు వి.సత్యచరణ్ శ్రీమణి తదితరులు, రాజాశ్రీ జ్యోతి ప్రసాద్ సింగ్ దేవ్ బహదూర్ వర్సెస్ శామ్యూల్ హెన్రీ సెడాన్ తీసుకున్న మరో రెండు నిర్ణయాలను కూడా సర్జూ ప్రసాద్ ప్రస్తావించారు. ఈ సందర్భాలలో, ప్రతివాదులను బాధ్యులను చేయాలని కోరిన వారు లీజుకు కేటాయించబడ్డారు, కానీ ఇక్కడ అలా కాదు. వాస్తవానికి, 1 నుండి 3 వరకు ప్రతివాదులకు మరియు అప్పీలుదారుకు మధ్య ఆస్తి యొక్క గోప్యత ఉందనే కారణంతో వారిని బాధ్యులను చేయలేమని శ్రీ సర్జూ ప్రసాద్ చాలా కరెక్ట్ గా అంగీకరించారు. అందువల్ల డిక్రీని ప్రతివాదులు 4, 5 లకు మాత్రమే పరిమితం చేయాలన్న హైకోర్టు వాదనతో ఏకీభవిస్తున్నామని, ఖర్చులతో అప్పీలును కొట్టివేస్తున్నామన్నారు.

అప్పీల్ కొట్టివేత..